

МАРТА
з вулиці
СВЯТОГО МИКОЛАЯ

Дзвінка Матіях

МАРТА
з вулиці
СВЯТОГО МИКОЛАЯ

Ілюстрації
Наталії Пастушенко

ББК 84(4УКР)
УДК 821.161.2-3
М 34

Дзвінка Матіяш

М34 Марта з вулиці Святого Миколая [Текст] : повість / Дзвінка Матіяш. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. – 240 с.

ISBN 978-617-679-159-1

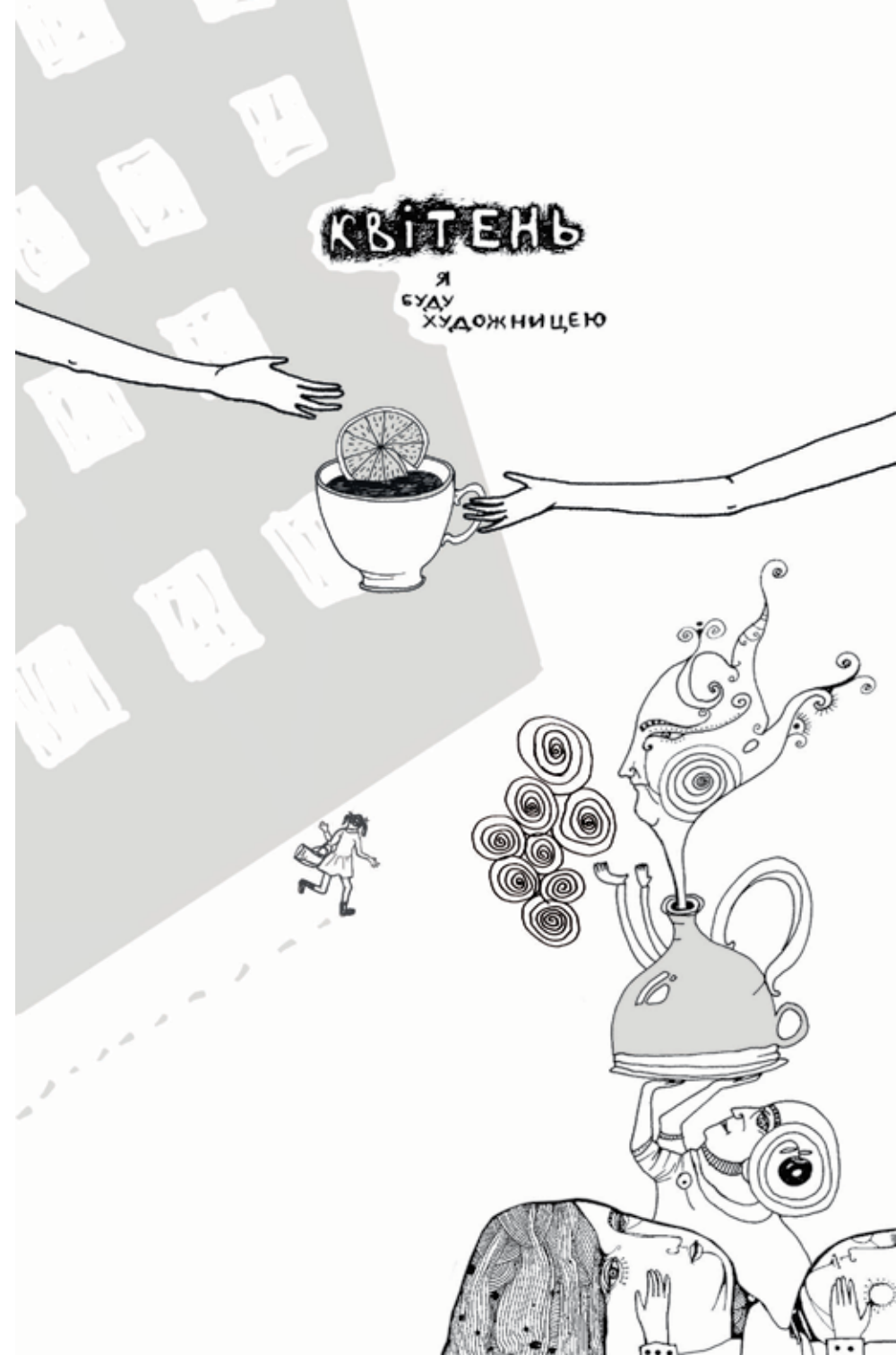
Повість Дзвінки Матіяш «Марта з вулиці Святого Миколая» адресована підліткам. Це історія дорослішання дівчинки, яка мріє стати художницею, становлення її як особистості. Це оповідь про життя її рідних і друзів, про творчість і натхнення, живопис і музику, любов і втрату. І про народження нового життя...

ББК 84(4УКР)
УДК 821.161.2-3

© Дзвінка Матіяш, текст, 2015
© Наталія Пастушенко,
художнє оформлення, 2015
© Видавництво Старого Лева, 2015

ISBN 978-617-679-159-1

Усі права застережено

Я дивлюсь у вікно. Сонячний промінь сліпить очі. Уявляю, що це не промінь, а золота нитка. Її можна намотати на палець – як золотий перстень. А можна змотати її у клубок. Теплий золотий клубок.

Ми з Капітоліною сидимо у ряду під вікном. Капітоліна ближче до вікна. У цьому місяці. А в травні ми поміняємось. Ми щомісяця міняємось. Щоб було чесно. Бо кожна хоче сидіти ближче до вікна.

Хмари на небі сьогодні також золоті. Колись я думала, що хмари – це подушки, на яких спить Бог. Уночі. А вдень розвішує їх по небу, щоб вони провітрившись. А коли небо безхмарне, то Бог у ті дні дуже зайнятий і не має часу займатись подушками.

Золоті подушки красиві.

Я люблю золотий колір. І взагалі люблю кольори. Всі.

Капітоліна каже, що не можна любити всі кольори. Так само як не можна любити всі слова. Але кольори – це зовсім інше. Та я не можу пояснити цього Капітоліні.

Для цього мені не вистачає слів. Капітоліна хмикає і каже, що я дивна. Я не звертаю на це уваги, бо Капітоліна часто так каже. Ще вона каже, що я химерна. Це майже те саме, але чомусь подобається мені менше. Я тоді дивлюсь спідлоба на Капітоліну. Просто мовчки дивлюсь.

Капітоліна відразу все розуміє:

«Ти що, образилась?»

Я не знаю, чи образилась. Просто не хочу, щоб Капітоліна називала мене химерною.

Капітоліна каже, що я ображаюсь надто часто. І що це ненормально.

Іноді я мовчу. Іноді – ні. Тоді ми сваримось. Але недовго. Я не люблю сваритись. Не люблю гаяти час на сварки. Капітоліна теж не любить сваритись. Ми миримось і йдемо їсти морозиво. Це якщо тепло. А якщо холодно, то купуємо собі заварні тістечка. Якщо ми посварились в школі, то спускаємось у їдальню і купуємо пиріжки з сиром і чай з цитриною. Цитрина схожа на золоте колесо. Я так довго розглядаю кружальце цитрини, що Капітоліна починає сміятись. І каже, що я могла би грати у німих фільмах комічні ролі.

«Тепер ніхто не знімає німих фільмів», – кажу я.

«Для тебе знімуть», – регоче Капітоліна.

І я також сміюся. І з'їдаю кружальце цитрини. Своє й Капітолініне.

«Як ти можеш їсти таку кислятину?» – кривиться Капітоліна.

Я багато чого можу – такого, що вона не може. І навпаки. Я не вмію свистіти. А Капітоліна вміє. Ми добре доповнюємо одна одну.

Я мружусь від сонця. Звісно, сонячний промінь не можна змотати у клубок. Із нього не можна зробити перстень. Це суперечить законам фізики і здорового глузду. Але я часто уявляю те, що суперечить законам здорового глузду. Часом я малюю те, що уявляю, а часом ні. Як захочеться.

Але зараз маю розв'язати рівняння, бо ж урок швидко закінчиться. Я люблю розв'язувати рівняння. А ще люблю писати у зошитах у клітинку. У мене гарний почерк. Каліграфічний. Це тому, що я гарно малюю. Писати – це те саме, що малювати. Я добре малюю літери. Красиво.

Я пишу в зошитах тільки гелевою ручкою. Тому що лінія виходить тоненька. І часто малюю гелевою ручкою.

Мені прийшла есемеска – телефон лежить біля мого розкритого зошита, звуковий сигнал і вібросигнал вимкнуті, тому екран телефона освітлюється і вгорі у лівому кутку з'являється конвертик. Я люблю отримувати есемески – люблю, коли мені пишуть.

Цікаво, від кого есемеска. Мабуть, від Поліни. Так воно і є.

«Сьогодні мені снилося що я кіт точніше кицька уявляєш марто пухнаста смугаста кицька я лежала в кошику і мурчала а потім мила лапкою шерсть щойно прокинулась і одразу пишу тобі цей сон хотів щоб я його тобі розповіла заходь після школи))))»

Есемеска справді від Поліни. Точніше, дві. Майже лист. Без ком і великих літер. Поліна каже, що пунктуація ускладнює життя. Я їй вірю.

Дзвонить дзвінок, ми з Капітоліною одночасно закриваємо зошити.

«Ходімо, – каже Капітоліна. – Чи, може, ти вже передумала?»

Ми йдемо обстрибувати школу на одній нозі. Точніше, це стрибатиму я, а Капітоліна спостерігатиме. Ми побились об заклад. Капітоліна вважає, що у мене нічого не вийде. А я певна, що вийде.

Капітоліна ще перед уроком повторила мені кілька разів:

«Нічого у тебе, Марто, не вийде».

Я ніколи нічого не обстрибувала, це правда. Але певна, що нашу школу я обстрибаю.

«Закладаюся, що не вийде. На знайомство з Поліною».

«Закладаюся, що вийде. На твої мартенси. Ти позичиш мені їх на один день».

«Проти годинникової стрілки чи за?»

«Проти», – чомусь мені здається, що обстрибувати школу можна тільки проти годинникової стрілки. Хоча все інше можна й треба за годинниковою стрілкою – крутити обруч, крутитись навколо нашої сливи, схопившись за її шкарубкий стовбур, малювати овал людської голови, перемішувати борщ, коли його солиш, розмішувати цукор у какао – я дуже люблю какао. Гарячий шоколад мені також смакує, але какао набагато краще.

Я стрибаю, а Капітоліна йде поруч. Не так просто, як здавалося, але й не так складно.

Я стрибаю на лівій нозі, тому що ліва нога у мене сильніша. А ще я пишу й малюю лівою рукою. У людей, які пишуть лівою рукою, права півкуля краще розвинена, ніж ліва. І ще у них добре розвинена інтуїція.

Капітолїна трохи цьому заздрить. Вона пише правою рукою. І каже, що її інтуїція переважно спить. Зате вона розсудлива й мислить логічно й тверезо. Чого не можна сказати про мене.

Моя інтуїція насправді також здебільшого спить. Не знаю чому. Але часом вона прокидається. І тоді я знаю щось наперед. Наприклад, що сьогодні мене викличуть на історії і треба добре підготуватися до уроку. Або що Капітолїна запізниться на нашу зустріч на двадцять хвилин. Тому можна не поспішати виходити з дому. І ще різні дрібниці. Нічого особливого.

А Капітолїна каже, що я вмю читати її думки. Тут вона помиляється. Я не вмю читати думок. І не хочу. Мені від самої думки про це трохи моторошно. Просто я добре знаю Капітолїну і вгадую, що вона збирається сказати. І ще я уважно слухаю і ніколи не перебиваю. А Капітолїна часто мене перебиває.

Наша школа збудована у формі літери «П», тому завертати за рік доведеться кілька разів. Це не так зручно, як здавалося.

Капітолїна мовчить – вона не хоче говорити, щоб мене не відволікати.

«А то потім ти, Марто, скажеш, що моє базікання тобі заважало і ти через це програла заклад». Мені дивно, коли Капітолїна з таким серйозним виглядом мовчить. Для Капітолїни природно розмовляти, ставити питання і самій відповідати на них. А для мене природно слухати й запам'ятовувати.

Ось новий поворот, починається друга нога літери «П». Ще один поворот і ще один. Тепер дострибати до кінця стіни. Ще один поворот і залишається дострибати

до дверей. Дзвенить дзвінок, Капітолїна кривиться: вона не любить запізнюватися на уроки, бо і так постійно запізнюється. А ще, здається, вона програє заклад. Бо до шкільних дверей уже близько.

Доведеться їй позичати мені мартенси. Так смішно: позичати Марті – мартенси. Мартенси – взуття для Марти. І чому є Мартенси, а немає Капітолїнсів?

«Ви не збираєтесь іти на урок, дівчата? Уже був дзвінок. Марто, зупинись, будь ласка. На наступній перерві ти зможеш ще пострибати. Якщо тобі не вистачає уроків фізкультури».

Це ж треба, щоб вчителька географії виглянула з вікна саме зараз і побачила нас. І чому вікна 27-го кабінету виходять саме сюди? А до шкільних дверей залишилося всього кілька метрів. Але я все одно зупиняюся, бо голос у вчительки географії такий владний, що, почувши його зненацька, кожен стане як вкопаний.

Капітолїна теж зупиняється і невдоволено дивиться на вікна 27-го кабінету. А потім на мене.

«Я програла». – І чому вчителі виглядають у вікна тоді, коли цього найменше чекаєш?

«Та ну, це нечесно. Якби Назви Столицю нас не покликала, ти би дострибала. І виграла».

«Ні, я програла. Я не мала зупинятися, а мала дострибати до дверей, щоб виграти заклад. А я зупинилася».

Ми підіймаємось на третій поверх і сперечаємось. Перед дверима кабінету №27 зупиняємось і ще трохи сперечаємось, тільки вже пошепки, бо Назви Столицю має дуже добрий слух.

Врешті вирішуємо, що Капітолїна все одно позичить на завтра мені свої мартенси. А я познайомлю

Капітоліну з Поліною. Сьогодні ж. І все буде чесно. А якщо коли-небудь мені захочеться ще раз обстрибати школу, я її обстрибаю. Вже просто так, без закладів.

Коли ми заходимо у клас, Назви Столицю не дуже нас сварить. Бо вона не вміє довго сердитись. Це її великий плюс. Вона каже тільки: «Ну що ж, хто запізнився, має назвати нам столицю... Марто, назви, будь ласка, столицю Іспанії, а ти, Капітоліно, столицю Грузії і можете сідати на місця. Якщо відповісте правильно. А то будете стояти до кінця уроку біля дверей».

«Мадрид».

«Тбілісі».

Ми сідаємо на місця, намагаючись не розреготатися. Чомусь Назви Столицю вважає, що це дуже серйозне випробування для тих, хто запізнився на урок – бо ж вона майже завжди просить назвати столицю європейської держави. І ніколи не запитує нічого дійсно серйозного.

«От якби вона спитала столицю Зімбабве, я би не відповіла, – шепоче Капітоліна. – А мій тато нещодавно був у Тбілісі».

Я не можу з цим не погодитись. Столиця Зімбабве – це серйозно. А що як одного дня Назви Столицю втомиться від європейських держав і перейде на Африку або на Південну Америку? Тоді непереливки. Особливо Капітоліні, бо ж вона запізнюється набагато частіше, ніж я.

А Тбілісі... Я й сама не проти побувати у Грузії, як Капітолінин тато. Хочу побачити, як ростуть гранати.

У Тбілісі прямо на вулицях ростуть гранатові дерева. Я уявляю цілу гранатову алею.

Моя рука сама починає малювати на останній сторінці зошита з географії гранатове дерево. Під ним стоїть дівчинка на пальчиках. Тягнеться до граната і не може дотягнутися. Гранат високо, а дівчинка невисока. Між її пальчиками і гранатом залишається повітряна смужка. І ця смужка стає гаряча від її дихання. А сукня на дівчинці такого кольору, як шкірка граната.

Я не чую, що розповідає Назви Столицю – жодного слова. От якби уроки якомога швидше закінчилися. Бо мені хочеться намалювати на великому аркуші паперу гранатове дерево і дівчинку в гранатовій сукні під ним.

А ще хочеться граната. Я дуже люблю гранати. Навіть більше за черешні й абрикоси. Більше за кавуни, дині й виноград. До речі, я їм гранати із зернятками. І засушую гранатову шкірку, щоб класти її в чай.

Капітоліна каже, що це неправильно, що зернятка треба випльовувати. А сушити гранатову шкірку – цілковите безглуздя. Не бачу тут нічого безглузлого. І не можу зрозуміти, навіщо випльовувати гранатові зернятка. Вони такі смачні.

Я їм із зернятками все, що можна з'їсти із зернятками: виноград, яблука, груші, гранати. І люблю ковтати оливкові кісточки.

«І коли ти, Марто, нарешті почнеш заковтувати сливові кісточки? Я чекаю цього – не дочекаюся», – часто каже Капітоліна.

* * *

На перерві я ще раз перечитую есемеску від Поліни. І пишу відповідь: «Прийду. З Капітоліною». Поліна знає,

хто така Капітоліна – бо ж вона постійно розпитує мене про школу, вчителів, уроки і, звісно, про моїх друзів. Шкільна подруга у мене поки що одна, зате справжня, – Капітоліна. І це не важливо, що ми часом сваримось.

«Цього більше, ніж досить, – каже Поліна. – Одна гарна подруга – це скарб».

«Так, але в нас є дівчата... От наприклад, у Насті шестеро подруг».

«Дорога Марто, не порівнюй себе з іншими, будь ласка. Це дуже некорисна звичка».

Від Поліни приходять нова есемеска:

«Сподіваюсь, Капітоліна любить курячий бульйон)))».

Ми з Поліною познайомилися на Різдво і відразу стали друзями. Нас познайомив пан Карло. Поліна запросила його на святковий обід на другий день Різдва, а він запросив мене з батьками. Пан Карло й Поліна живуть в одному будинку. Пан Карло живе на третьому поверсі, а Поліна – на другому.

Пан Карло приятелює з Поліною вже давно. Він майже щодня заходить до неї і везе її гуляти. Бо Поліна не ходить і пересувається тільки в інвалідному візку. Хоча «пересувається» – неправильне слово. По своїй квартирі вона гасає у візку як ураган. Але не може сама спуститись надвір, бо сходи у їхньому будинку непристосовані для інвалідних візків, і навряд чи це колись станеться. Так принаймні каже Поліна, яка живе на другому поверсі триповерхового будинку, і не може поїхати гуляти без чиеїсь допомоги. На вихідних її возить гуляти син. А у будні – пан Карло.

* * *

На третьому уроці ми мали писати твір на тему «Ким я хочу стати». Капітоліна гризе ручку – вона досі не вирішила, ким же їй стати: чи шахісткою, чи мандрівницею, яка зніматиме фільми про свої подорожі. А може, вона буде шахісткою, що мандрує, чи мандрівницею, що грає в шахи... Але як про це все написати в одному творі? Іноді, коли хочеш вмістити у твір все, у ньому не вміщається нічого.

Я також не пишу.

«А ти чого не пишеш? Навіть я знаю, що ти хочеш бути художницею. Чи ти передумала?» – питає Капітоліна.

Звісно, я не передумала. Але не можу пояснити, чому не пишу. Часом у мене таке буває: не можу знайти слів, щоб висловити головне. Я могла би намалювати у зошиті гранатове дерево і під ним оту дівчинку, що тягнеться до стиглого граната.

Мені вже цікаво, хто ця дівчинка. Бо це не я, тобто не зовсім я, хоча у ній є щось від мене. Щось важливе, що пов'язано зі мною. Під малюнком я могла би написати «Я хочу стати художницею». І все.

Але нашій вчительці такий короткий твір явно не сподобається. А що, коли мені не хочеться писати далі? Але у творі має бути більше, ніж одне речення. Коли ми пишемо твори, то вчимося висловлювати думки доладно, красиво і зв'язно. Так каже наша вчителька української мови.

«Я буду художницею» – це назва мого твору. Кожен твір мусить мати назву.

А пан Карло завжди каже мені, що я вже художниця. Хоча мені ще треба багато вчитись, і я багато чого

зараз не вмію і не знаю. А якщо ти вже є кимось, то як можна ним ще раз стати? А може, я ще не художниця? Пан Карло може помилятися. Бо дорослі також часто помиляються.

Я дивлюсь на Капітоліну. Вона вже пише свій твір, старанно схиливши голову набік. Мабуть, про те, що мандруватиме по Європі, Азії, Африці й Американському континенті. Вчитиме іноземні мови, щоб спілкуватися з місцевими мешканцями. А вечорами дивитиметься на захід сонця і гратиме в шахи. Або з кимось, або сама з собою. Капітоліна любить грати в шахи сама з собою.

Коли продзвенів дзвінок, Капітоліна якраз дописувала останнє речення, а я так і не написала нічого, окрім назви – «Я буду художницею». І поставила в кінці речення велику й жирну крапку. І декілька разів ткнула ручкою в цю крапку. Крапка стала ще жирніша, але першого речення твору я так і не придумала.

«Хто дописав твір, здавайте зошити. Домашнього завдання у вас немає. Хто не встиг – допишете вдома. І підійдете до мене завтра перед першим уроком або після. Щоб я встигла ваші твори перевірити».

Я трохи засмучена. Ні, твори мені не вдаються. Я не вмію їх писати.

«Це ж так просто – написати твір. Але якщо ти не можеш, нехай тобі тато напише, він же журналіст», – розраджує мене Капітоліна не дуже доречно. Добре їй казати, вона явно вдоволена своїм твором.

«Я напишу сама. Зараз у мене не було настрою», – кажу я зовсім не те, що насправді думаю. Таке зі мною трапляється часто. Я думаю одне, а кажу зовсім інше. І чому так стається, не знаю.

Капітоліна стинає плечима. У неї завжди є настрої.

Але у художників настрої часто міняється, вони вразливі й дивні.

А ще Капітоліні її мама сказала, що з недоліками друзів треба миритись». Капітоліна мириться. До того ж – завжди. Бо у мене часто міняється настрої, і я сумую без жодних на те причин. Тобто без причин, зрозумілих для інших.

А Капітоліна сумувати не любить. Ну, хіба що стається якась справжня прикрість. От вона сумувала, коли загубила гаманець. Було чого сумувати – у гаманці було тридцять гривень і квиток у кіно. І гаманець був зовсім новий. І в кіно вона не пішла. Правда, мультик про kota Грома вона вже дивилась на комп'ютері, але ж на великому екрані завжди краще. А я можу довго сумувати, якщо я невдоволена своїм малюнком. Або якщо я вранці встаю, а надворі дощ, а я сподівалася, що буде сонце.

Капітоліна цього не розуміє:

«Ну й що, що дощ? Він закінчиться. А малюнок мож-на намалювати ще один. Ти, Марто, якась дивна».

«Я не можу намалювати ще один. Тому що на цей у мене пішло дуже багато сил», – відповідаю їй я. Капітоліна цього не розуміє. У неї теж іде багато сил на те, щоб виграти партію в шахи або написати гарний твір. Але так і має бути. Їй не шкода витратити сили. Вони у неї відразу поновлюються. А у мене не відразу. Часом я думаю, що було би добре бути такою, як Капітоліна. Але я не така. І нічого тут не вдієш.

* * *

На великій перерві, коли ми всі йдемо в їдальню, у мене зовсім немає апетиту. Я ще й досі думаю про

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.